

С.М. Шинкар, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

О.В. Михайлова, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Управління оборотними активами підприємств є одним із основних елементів управління економічною діяльністю підприємства. Для більш глибокого вивчення процесу формування та ефективності політики фінансування оборотних активів підприємств роздрібної торгівлі необхідно провести оцінку ефективності використання оборотних активів.

Оцінка оборотності окремих елементів оборотних активів і оборотного капіталу досліджуваної сукупності підприємств виконана на основі даних табл. 1.

Таблиця 1 – Оцінка оборотності оборотних активів за досліджуваними підприємствами роздрібної торгівлі продовольчої групи за період 2015 – 2018 рр.

Показник	Період обороту, дні			
	2015	2016	2017	2018
Оборотні активи, разом	59,7	50,6	49,4	45,9
в т.ч.				
- товарні запаси	40,0	37,6	35,7	34,0
- дебіторська заборгованість	9,5	7,2	7,6	5,8
- грошові кошти	4,9	4,9	5,1	5,1

Аналізуючи показники, що наведені в таблиці 1, можемо констатувати той факт, що протягом усього періоду 2015 – 2018 рр. тривалість обороту оборотних активів постійно зменшувалася (з 59,7 днів у 2015 р. до 45,9 у 2018 р.). Цей факт доводить те, що підприємства роздрібної торгівлі досить ефективно використовують свої оборотні активи, оскільки прискорення оборотності оборотних активів не вимагає додаткового авансування коштів на забезпечення поточної діяльності оборотними активами. Періоди обороту окремих елементів оборотних активів характеризувалися найбільшою тривалістю за товарними запасами – від 40 днів у 2015 р. до 34 днів у 2018 р. Період обороту дебіторської заборгованості та грошових коштів

був значно коротшим: у межах 5 – 9 днів, що пояснюється їх незначними розмірами та питомою вагою у складі оборотних активів.

Оскільки торгівля відрізняється від інших галузей народного господарства відносно високою потребою в оборотному капіталі та високою швидкістю оборотності оборотних активів, оцінку достатності фінансових коштів, що інвестуються в оборотні активи, ми проведемо за допомогою аналізу чинників, що впливають на оборотність оборотних активів підприємств роздрібною торгівлі.

У процесі дослідження нами було проведено факторний аналіз оборотності оборотних активів (табл. 2). Факторний аналіз оборотності оборотних активів було виконано з метою виявлення взаємозв'язку величини і динаміки обсягу товарообороту та оборотних активів. Величина і структура оборотних активів повинна знаходитися в прямій залежності від обсягів діяльності: більший обсяг товарообороту може супроводжуватися збільшенням оборотних активів, у зв'язку з більшою потребою коштів на товарні запаси; додаткове залучення покупців може супроводжуватися збільшенням дебіторської заборгованості.

Таблиця 2 – Факторний аналіз оборотності оборотних активів для підприємств роздрібною торгівлі продовольчої групи за період 2015 – 2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Темп зміни, рік		Відхилення, (+,-)	
				2017 до 2016	2018 до 2017	2017 до 2016	2018 до 2017
Оборотні активи, тис. грн	13204	14303	15271	108,3	106,8	1099	968
Одноденний товарооборот, тис. грн	261,0	289,7	332,3	111,0	114,7	28,7	42,6
Період обороту оборотних активів, дні	50,6	49,4	45,9	97,6	92,9	-1,2	-3,5
Чинники відхилення							
- за рахунок зміни величини оборотних активів						4,2	3,3
- за рахунок зміни одноденного товарообороту						-5,4	-6,8

У досліджуваних підприємствах у 2018 році, порівняно з 2016 роком, зазначені залежності в основному дотримувалися: динаміка зміни оборотних активів перебігала за динамікою обсягу одноденного товарообороту. Так, у 2017 р., порівняно з 2016 р., темп приросту одноденного товарообороту склав 11,0%, темп приросту оборотних активів – 8,3%. У 2018 р., порівняно з 2017 р., темп приросту одноденного товарообороту склав 14,7% за темпу приросту оборотних активів 6,8%. Оскільки темпи зростання обсягу товарообороту декілька випереджали темпи зростання оборотних активів, був досягнутий позитивний результат у вигляді прискорення оборотності оборотних активів.

Загальне зниження періоду обороту оборотних активів у 2017 р., порівняно з 2016 р., на 1,2 дні відбулося під впливом зміни двох чинників – збільшення суми оборотних активів на 4,2 тис. грн і зниження одноденного обсягу товарообороту на 5,4 тис. грн. Аналогічна ситуація відбувалася і в 2018 р., порівняно з 2017 р.: зниження періоду обороту оборотних активів на 3,5 дні відбулося під впливом збільшення суми оборотних активів на 3,3 тис. грн за одночасного зниження обсягу одноденного товарообороту на 6,8 тис. грн.

Таким чином, для глибокого вивчення процесу формування та ефективності політики фінансування оборотних активів підприємств роздрібної торгівлі ми провели дослідження ефективності використання оборотних активів. За показники ефективності використання оборотних активів ми обрали оборотність товарних запасів, дебіторської заборгованості. Аналіз цих показників показав, що протягом усього досліджуваного періоду тривалість обороту оборотних активів постійно зменшувалася. Факторний аналіз оборотності оборотних активів показав, що поступове зниження показника оборотності відбувалося за рахунок зміни двох чинників: збільшення суми оборотних активів і одноденного обсягу товарообороту. Це характеризується як позитивне явище, оскільки прискорення оборотності оборотних активів не вимагає додаткового авансування коштів на забезпечення поточної діяльності оборотними активами